

21.10.2024

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto
Valiokuntakanslian sihteeri Kaisa Iso-Sipilä

HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025, eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston lausuntopyyntö 1.10.2024

**Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Liikenne ja
infrastruktuuri- vastualueen asiantuntijalausunto talousarvioesityksestä vuodelle
2025**

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2025. Lausunnon teema on talousarvioesityksen tuomat painotukset ja kipupisteet ml. perusväylänpito ja alempiasteisen tieverkon tilannekuva sekä julkisen henkilöliikenteen palveluostot. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

**Talousarvioesityksen tuomat painotukset ja kipupisteet ml.
perusväylänpito**

Vuodelle 2025 osoitettava korjausvelan vähentämiseen tarkoitettu lisärahoitus on erittäin tervetullut, sillä nyt korjaustoimenpiteitä voidaan kohdistaa myös muulle tieverkolle pääteiden lisäksi. Toivottavaa olisi, että tulevana vuosina korjausvelan vähentämiseen olisi käytettävissä rahoitusta riittävästi ja vuosittain tasaisesti. Viime vuosien kustannustason nousu on heikentänyt merkittävästi rahoituksen ostovoimaa ja lisännyt entisestään perusväylänpidon rahoituksen niukkuutta.

Ilman korjausvelkarahoitusta päällystysohjelman pituus olisi ollut Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toiminta-alueella n. 75 km. Korjausvelkarahan turvin päällystepituus pystytään mahdollisesti nostamaan n. 330 km. Lisäksi ehdotus 6,5 M€ määrärahasta vt 8:n päällystykseen ja rakenteiden korjaukseen välillä Tjock-Ömossa on erittäin tarpeellinen.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen (Etelä- ja Keski-Pohjanmaa sekä Pohjanmaa) siltojen kunto heikkenee edelleen korjausikään tulevien siltojen määrän koko ajan kasvaessa. Siltojen peruskorjauksia olisi tärkeä voida toteuttaa riittävästi ja korjaukset tulisi tehdä optimiaikataululla. Siltojen korjausten viivästyminen lisää pidemmällä tähtäimellä perusväylänpidon kustannuksia. Siltojen kunnon huononemisen vuoksi voidaan joutua asettamaan liikenteelle rajoituksia, mitkä aiheuttavat haittaa tienkäyttäjille ja lisäävät kuljetuskustannuksia.

21.10.2024

Tieverkolla olevissa varusteissa ja laitteissa (mm. tievalaistus ja kaiteet) on myös paljon korjausvelkaa, josta aiheutuu turvallisuuspuutteita ja ylimääräisiä kustannuksia. Tievalaistuksen osalta huonokuntoisten valaisimien uusimisella saataisiin myös energiasäästöjä.

Joukkoliikenteen rahoitus

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus hankkii toimialueellaan noin 400 bussivuoroa työ-, opiskelu-, asiointi- sekä liityntämatkoja varten kuntakeskusten välillä ja maakuntakeskuksiin. Kaikkiaan ELY-keskuksen sopimusliikenteessä on matkustajia noin 750 0000 vuoden aikana ja ajokilometrejä ajetaan noin 3,3 milj. Hankintojen kokonaisarvo, liikenteenharjoittajien saamat lipputulot mukaan lukien, on noin 9,5 milj. euroa vuodessa.

Joukkoliikenteen määrärahamyöntö on osoittanut laskevaa suuntausta viime vuosina. Ennakkotiedon mukaan joukkoliikenteen määräraha on vähentymässä edelleen vuodelle 2025. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen määräraha on putoamassa vuodelle 2025 noin 4,1 miljoonan euroon, kun se vuonna 2024 oli noin 5,0 miljoonaa euroa. Ostovoimaa parantaa hieman se, että arvonlisäveroa ei suunnitelmien mukaan maksettaisi enää jatkossa joukkoliikennemäärärahan momentilta.

Vähenevien määrärahojen seurauksena on toteutettava sopeuttamistoimenpiteitä. Liikenteellistä palvelutasoa pystytään ylläpitämään kohtuullisella tasolla kuntarahoituksen turvin. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus onkin linjannut, että jatkossa jokaisessa sen kilpailuttamassa sopimuksessa tulisi olla kuntarahoitusta mukana. Määrärahan vähenemisen seurauksena vähennetään myös liikennettä. Leikkauksen kohdistetaan vuoroihin, joissa matkustajamäärät ovat olleet vähäisimpiä ja säästöjä on mahdollista saada aikaiseksi.

Määrärahan vähenemisellä on vaikutusta myös Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen myöntämään valtionapuun. Vuoden 2024 liikenteen hankintojen valtionavun haussa on linjattu, että valtionapua myönnetään vain kaupunkimaiseen joukkoliikenteeseen. Samaa toimintatapaa tullaan toteuttamaan myös tulevana vuonna. Käytännössä tämä tarkoittaa, että valtionavustus kohdistuu Kokkolan, Seinäjoen ja Pietarsaaren kaupungeille.

Yksityistieavustuksiin varattujen määrärahojen riittävyys

Vuonna 2025 yksityistieavustuksia pystytään myöntämään vain siltakohteille tai erityiskohteille. Jatkuvasti tulee yksityistieavustushakemuksia (silta- ja perusparannushankkeita), jotka täyttävät avustuskelpoisuuden. Rahoituksen vähyyden takia avustettavia kohteita on karsittava.

Alempiasteisen tieverkon tilannekuva

21.10.2024

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueen toimialueella (Etelä- ja Keski-Pohjanmaa sekä Pohjanmaa) on maanteitä noin 8625 km. Kestopäällystettyjä teitä on n. 6024 km ja sorapintaisia teitä on n. 2600 km. Toimialueellemme ominaista on, että alempiasteisen tieverkon varrella on merkittävää yritystoimintaa. Lisäksi tuulivoimapuistoja on alueellemme rakenteilla ja suunnitteilla useita.

Liian vähäisen ylläpitorahoituksen vuoksi maantieverkon korjausvelka on kasvanut reilu 10 vuotta. Eriyisen suurta korjausvelka on vähäliikenteisellä päällystetyllä ja sorapäällysteisellä verkolla. Viime vuosina on huonokuntoisia alempiasteisen tieverkon päällystettyjä teitä jouduttu muuttamaan sorateiksi.

Viime vuosina ylläpidon pääpaino on ollut päätieverkolla. Alempiasteisen tieverkon päällysteet ovat pääosin vanhoja ja osa on aikoinaan vain päällystetty ilman, että teitä olisi suunniteltu ja toteutettu kunnollisia rakennekerroksia päällystämisen yhteydessä. Nämä tiet eivät enää kestä nykypäivän kuormitusta. Tämä näkyy huonokuntoisten teiden määrän kasvun nopeutumisena.

Huonokuntoisten sekä painorajoitettujen siltojen määrän vähentäminen edellyttää selkeästi nykyistä korkeampaa rahoitustasoa myös pidemmällä aikavälillä.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Toiminnanohjauspäällikkö Tanja Västi ja ratkaissut johtaja Anders Östergård.

Liitteet

-

Jakelu

Kaisa Iso-Sipilä/ Eduskunta

Tiedoksi

Anders Östergård, Jarmo Salo, Janne Ponsimaa, Tanja Västi

Tämä asiakirja KEHA/71656/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/71656/2024 har godkänts elektroniskt

Västi Tanja 21.10.2024 16:43

Östergård Anders 21.10.2024 19:17